

Wyrok z dnia 23 sierpnia 2005 r.

I UK 360/04

Prawo do jednorazowego odszkodowania pieniężnego z tytułu wypadku przy pracy należy do spadku po uprawnionym członku rodziny pracownika, który zmarł wskutek tego wypadku.

Przewodniczący SSN Katarzyna Gonera, Sędziowie SN: Krystyna Bednarczyk, Andrzej Wróbel (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 23 sierpnia 2005 r. sprawy z odwołania Piotra G. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w B.-B. o jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy, któremu uległa Wanda G., na skutek kasacji organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku-Białej z dnia 8 lipca 2004 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Powodowie Jan G. i Piotr G. pozwem skierowanym przeciwko Zespołowi Zakładów Opieki Zdrowotnej w C. domagali się zasądzenia kwoty 23.058,20 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 9 stycznia 1998 r. Na uzasadnienie powyższego roszczenia podnosili, że Wanda G. w dniu 5 lutego 1997 r. uległa wypadkowi, który wyrokiem Sądu Rejonowego w Cieszynie z dnia 19 listopada 1997 r. [...] został uznany za wypadek przy pracy. Powodowie wskazywali, że pozwany odmówił wypłaty jednorazowego odszkodowania dla członków rodziny pracownika, który zmarł na skutek wypadku przy pracy, informując, że zostanie wypłacone jednorazowe odszkodowanie w kwocie 8.523 zł zgodnie z orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS, który orzekł procentowy uszczerbek na zdrowiu zmarłej 4 marca 1997 r. Wandy G.

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku-Białej w dniu 31 marca 1999 r. zawiesił postępowanie w sprawie z uwagi na śmierć powoda Jana

G. Postępowanie zostało podjęte w dniu 16 listopada 1999 r. z udziałem spadkobiercy Jana G. - Piotra G. (syna Jana G.).

Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej wyrokiem z dnia 13 kwietnia 2000 r. [...] zasądził od Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w C. na rzecz Piotra G. kwotę 40.931,80 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 18 kwietnia 2000 r.

Sąd stanął na stanowisku, że w oparciu o wyrok Sądu Rejonowego w Cieszynie z dnia 19 listopada 1997 r. [...] wypadek, jakiemu uległa Wanda G. w dniu 5 lutego 1997 r., był wypadkiem przy pracy, a ubezpieczona zmarła w trakcie hospitalizacji w Szpitalu Miejskim w C.

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 27 lipca 2001r. [...] uchylił powyższy wyrok zaskarżony przez pozwanego w części zasądzającej od Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w C. kwotę 40.931,80 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 18 kwietnia 2000 r. Uchylając orzeczenie i przekazując sprawę do ponownego rozpoznania Sąd Apelacyjny wskazał, że rozpoznając sprawę ponownie Sąd powinien ustalić, czy Piotr G. jest uprawniony do występowania w niniejszym procesie w imieniu własnym i jako spadkobierca Jana G., czy też jako następca prawny zmarłego ojca. Nadto, Sąd Apelacyjny wskazał, że Sąd dopuścił dowód z opinii Ś. Akademii Medycznej, przy czym dowód ten został pominięty w ustaleniach Sądu.

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku-Białej postanowieniem z dnia 13 czerwca 2002 r. przekazał sprawę do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w B.-B. jako organowi właściwemu miejscowo i rzeczowo. Decyzją z dnia 27 września 2002 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w B.-B. odmówił Piotrowi G. jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy, któremu uległa Wanda G. w dniu 5 lutego 1997 r. W uzasadnieniu organ rentowy podał, że nie jest właściwy do rozpoznania wniosku w przedmiocie uprawnień odwołującego się do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy, któremu uległa matka odwołującego się w uspołecznionym zakładzie pracy. W dacie wydania zaskarżonej decyzji organ rentowy rozpatruje wnioski o jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy w uspołecznionym zakładzie pracy w sprawach, które wpłynęły do Oddziału najwcześniej w dacie ogłoszenia orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 kwietnia 2002 r., czyli w dniu 19 czerwca 2002 r., albo przed tą datą i w sytuacji gdy ZUS nie zdążył jeszcze przesłać orzeczenia o uszczerbku na zdrowiu do zakładu pracy, co w niniejszej sprawie nie miało miejsca.

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku-Białej wyrokiem z dnia 30 marca 2004 r. [...] oddalił odwołanie Piotra G. Sąd pierwszej instancji ustalił, że Wanda G. w dniu 5 lutego 1997 r. pełniąc obowiązki pielęgniarki przyszpitalnej i pracownika socjalnego poślizgnęła się na oblodzonym chodniku i upadła na podłoże, w wyniku czego doznała urazu prawej kończyny dolnej. Wypadek ten został uznany za wypadek przy pracy wyrokiem Sądu Rejonowego w Cieszynie z dnia 19 listopada 1997 r. [...]. Sąd ustalił nadto, że Piotr G. nie spełnia warunków do przyznania mu renty rodzinnej po zmarłej Wandzie G. Spadek po Wandzie G. na mocy ustawy nabyli wdowiec Jan G. i syn Piotr G., po połowie każdy. Jan G. będący małżonkiem Wandy G. zmarł w dniu 3 marca 1999 r w C. Spadek po Janie G. nabył syn Piotr G. w całości. Z uwagi na brak przesłanki materialnoprawnej w postaci legitymacji czynnej w odniesieniu do Piotra G., Sąd nie prowadził postępowania dowodowego mającego na celu ustalenie, czy śmierć ubezpieczonej była bezpośrednim następstwem wypadku jakiemu uległa w dniu 5 lutego 1997 r .

W chwili złożenia pozwu obowiązywała ustawa z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. z 1983 r., Nr 30, poz. 144 ze zm.). W chwili orzekania (od 1 stycznia 2003 r.) obowiązuje natomiast ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Zgodnie z art. 46 obowiązującej ustawy z dnia 30 października 2002 r. do wniosków o jednorazowe odszkodowania zgłoszonych przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się przepisy obowiązujące w dniu wydania orzeczenia o uszczerbku na zdrowiu lub stwierdzającego związek śmierci z wypadkiem albo chorobą zawodową. W niniejszej sprawie orzeczenie lekarza orzecznika ZUS w sprawie procentowego uszczerbku na zdrowiu spowodowanego skutkami wypadku wydane zostało w dniu 25 czerwca 1998 r., czyli w chwili obowiązywania ustawy wypadkowej z 12 czerwca 1975 r. W tym stanie rzeczy Sąd stwierdził, że do rozstrzygnięcia o uprawnieniu do jednorazowego odszkodowania zastosowanie ma ustawa z 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Dalej Sąd przypomniał treść art. 12 ust. 2 pkt. 1-3 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. Regulacja zawarta w przytoczonych przepisach wskazuje, zdaniem Sądu, że Piotr G. nie byłby uprawniony do jednorazowego odszkodowania po zmarłej matce Wandzie G. albowiem nie spełniał w dniu jej śmierci warunków do uzyskania renty rodzinnej. Nie miał zatem jako syn Wandy G. legitymacji czynnej w toczącym się procesie. Legitymację czynną w chwili wytoczenia powództwa miał mąż Wandy

G. - Jan G. Jan G. zmarł jednak w trakcie toczącego się postępowania. Istotne w tym stanie rzeczy jest ustalenie czy prawo do jednorazowego odszkodowania podlega dziedziczeniu przez spadkobierców.

Zasadą prawa cywilnego jest, jak podniósł Sąd, iż generalnie prawa i obowiązki zmarłego przechodzą z chwilą śmierci na spadkobierców (art. 922 § 1 k.c.). Nie należą do spadku prawa i obowiązki zmarłego ściśle związane z jego osobą, jak również prawa, które z chwilą jego śmierci przechodzą na oznaczone osoby niezależnie od tego, czy są one spadkobiercami (art. 922 § 2 k.c.). Jak wynika z przytoczonych przepisów ustawy wypadkowej z 1975 r. prawo do jednorazowego odszkodowania przechodzi na oznaczone osoby, niezależnie od tego czy są one spadkobiercami.

Sąd stwierdził, że Piotr G. nie miał również legitymacji do występowania w tym procesie jako spadkobierca Jana G., albowiem prawo do jednorazowego odszkodowania z tytułu śmierci Wandy G. nie weszło do spadku po nim.

Apelację od wyroku Sądu Rejonowego wniósł Piotr G., zaskarżając wyrok w całości i zarzucając błędną wykładnię art. 922 k.c.

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku-Białej wyrokiem z dnia 8 lipca 2004 r. [...] zmienił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku-Białej w ten sposób, że zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w B.-B. na rzecz Piotra G. kwotę 20.847,60 zł tytułem jednorazowego odszkodowania w związku ze śmiercią Wandy G. na skutek wypadku przy pracy z dnia 5 lutego 1997 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 7 października 2002 r.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w B.-B., któremu postanowieniem z dnia 13 czerwca 2002 r. (prawomocnym w dniu 21 czerwca 2002 r.) Sąd Okręgowy w Bielsku - Białej przekazał sprawę do rozpoznania jako organowi właściwemu miejscowo i rzeczowo, był właściwy do merytorycznego rozpoznania sprawy Piotra G. o jednorazowe odszkodowanie w związku z wypadkiem przy pracy, któremu uległa Wanda G. W wyroku z dnia 24 kwietnia 2002 r., TK P 5/01, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że po pierwsze - art. 32 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych jest niezgodny z art. 2 oraz art. 32 Konstytucji RP, przez to, że wprowadza nierówne traktowanie pracodawców oraz osób uprawnionych do odszkodowania i po drugie - art. 32 ust. 1 pkt. 2 tej ustawy w

części, w której ogranicza odpowiedzialność Zakładu Ubezpieczeń Społecznych tylko do pracowników nieuspołecznionych zakładów pracy i członków ich rodzin, jest niezgodny z art. 2 oraz art. 32 Konstytucji.

Sąd drugiej instancji odnosząc powyższe do sprawy o jednorazowe odszkodowanie należne od uspołecznionego zakładu pracy z tytułu wypadku przy pracy, w sytuacji gdy roszczenie stało się wymagalne w okresie przed ogłoszeniem orzeczenia Trybunału, o którym mowa powyżej, uznał, że obowiązkiem wypłaty odszkodowania należy obciążyć ZUS.

Okolicznością bezsporną w sprawie było, iż Piotr G. nie spełniał wymogów do przyznania renty rodzinnej po zmarłej Wandzie G., zgodnie z art. 12 ust. 1 i 2 pkt. 2 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Natomiast - zdaniem Sądu Okręgowego - Piotr G. jako następca prawny zmarłego Jana G., mógł dochodzić od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych stosownego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy, któremu uległa jego matka Wanda G. Tak więc, po uprawnionym do jednorazowego odszkodowania małżonku zmarłej, zgodnie z art. 12 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. w jego miejsce wstąpił Piotr G., zgodnie z art. 922 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p.

Od powyższego wyroku organ rentowy wniósł kasację, którą oparł na naruszeniu prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, a mianowicie: - art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadku przy pracy i chorób zawodowych, przez błędną jego wykładnię rozszerzającą zamknięty krąg podmiotów wymienionych w tym przepisie jako uprawnionych do jednorazowego odszkodowania, w wyniku przyjęcia przez Sąd drugiej instancji, iż wnioskodawca Piotr G. nabył prawo do wypłaty jednorazowego odszkodowania z tytułu śmiertelnego wypadku przy pracy jego matki Wandy G., jako następcy prawnego małżonka zmarłej Jana G. uprawnionego do przedmiotowego odszkodowania na podstawie art. 12 ust. 2 pkt 1 tej ustawy, mimo iż nie był uprawnionym członkiem rodziny wymienionym w jej art. 12 ust 2; - art. 922 § 1 k.c., przez niewłaściwe jego zastosowanie, w wyniku przyjęcia, że prawo do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy wchodzi do spadku po ojcu odwołującego się, mimo wyraźnego wyłączenia tego prawa ze spadku przez art. 922 § 2 k.c., jako należącego do praw przechodzących na oznaczone osoby bez względu na to, czy są spadkobiercami, co spowodowało bezpodstawne zasądzenie na rzecz odwołującego się przedmiotowego odszkodowania, mimo iż nie należał do podmiotowego kręgu osób

oznaczonych w art. 12 ust. 2 pkt 1-3 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadku przy pracy i chorób zawodowych; - art. 190 ust 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przez niewłaściwą jego wykładnię w wyniku przyjęcia, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 kwietnia 2002 r., P 5/01, stwierdzający niekonstytucyjność przepisów art. 32 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy wypadkowej 1975 r., przez to, że wprowadzają nierówne traktowanie pracodawców oraz osób uprawnionych do odszkodowania oraz ograniczają odpowiedzialność ZUS tylko do pracowników nieuspołecznionych zakładów pracy - posiada moc wsteczną w przypadku orzeczenia przez sąd co do stanów faktycznych zaistniałych przed datą ogłoszenia orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, tj. przed 19 czerwca 2002 r., co spowodowało niewłaściwe zastosowanie art. 32 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy wypadkowej z 1975 r., poprzez uznanie przez sąd, że ZUS wobec niekonstytucyjności tych przepisów jest zobowiązany do wypłaty wnioskodawcy Piotrowi G. jednorazowego odszkodowania z art. 12 ust. 1 ustawy wypadkowej, mimo że wypadek miał miejsce w uspołecznionym zakładzie pracy, tj. Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej, a orzeczenie komisji lekarskiej ZUS wydane zostało w dniu 25 czerwca 1998 r., tj. przed datą ogłoszenia orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego

Wskazując na powyższe podstawy kasacyjne, wniesiono o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania oraz o orzeczenie o kosztach postępowania według norm przepisanych; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy, zważył co następuje:

Kasacja nie ma usprawiedliwionych podstaw. Nie jest trafny zarzut naruszenia zaskarżonym wyrokiem przepisu art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 ze zm.) stanowiącego, że członkami rodziny uprawnionymi do odszkodowania są: 1) małżonek, z zastrzeżeniem ust. 3, 2) dzieci własne i przysposobione, pasierbowie, wnuki, rodzeństwo, spełniające w dniu śmierci pracownika warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej, 3) rodzice, osoby przysposabiające, macocha oraz ojczym, jeżeli w dniu śmierci pracownika lub rencisty prowadzili z nim wspólne gospodarstwo domowe lub jeżeli pracownik przyczynił się

w znacznym stopniu do ich utrzymania albo jeżeli ustalone zostało wyrokiem lub ugodą sądową prawo do alimentów z jego strony.

W rozpoznawanej sprawie jest niesporne, że w toku postępowania o jednorazowe odszkodowanie zmarł wnioskodawca Jan G. - małżonek zmarłej ubezpieczonej Wandy G. oraz że syn zmarłego Piotr G. w dniu śmierci matki, tj. w dniu 4 marca 1997 r. nie spełniał warunków do nabycia prawa do jednorazowego odszkodowania na podstawie art. 12 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy wypadkowej.

Problemem spornym jest to, czy Piotr G. jako następca prawny zmarłego Jana G. mógł dochodzić od ZUS stosownego odszkodowania, o którym mowa w tym przepisie, jak twierdzi Sąd drugiej instancji, czy też przeciwnie, nie mógł dochodzić tego roszczenia, bowiem nie był uprawnionym członkiem rodziny w rozumieniu art. 12 ust. 2 pkt 1 ustawy, jak uważa wnoszący kasację ZUS.

Przede wszystkim należy wskazać, że przepis art. 12 ust. 2 ustawy nie określa osób, które są uprawnione do otrzymania jednorazowego odszkodowania pieniężnego w razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenie pieniężne, lecz jedynie określa członków rodziny pracownika, który zmarł wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, uprawnionych do otrzymania jednorazowego odszkodowania pieniężnego. Inaczej, przepis ten w żadnym razie nie może być rozumiany jako określający szczególne następstwo prawne po zmarłym członku rodziny, który uprzednio zgłosił wniosek o jednorazowe odszkodowanie pieniężne, ponieważ przepis ten nie reguluje w żadnym zakresie sukcesji prawa do odszkodowania, lecz jedynie krąg osób uprawnionych do otrzymania takiego odszkodowania. Inaczej, z przepisu tego wynika jedynie, komu przysługuje prawo do jednorazowego odszkodowania, natomiast przepis ten nie określa, na kogo przechodzi to prawo w razie śmierci osoby uprawnionej do odszkodowania. W związku z tym nietrafne jest twierdzenie organu rentowego, że przepis art. 12 jest przepisem przewidującym następstwo szczególne, a w konsekwencji wyłączającym zastosowanie przepisu art. 922 k.c.

Przepisy ustawy o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych nie odsyłają - jak czynił to na przykład art. 26 ustawy z 1968 r. o świadczeniach pieniężnych przysługujących w razie wypadków przy pracy odsyłający do ustawy z 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin - do odpowiedniego stosowania przepisów obecnie obowiązującej ustawy systemowej, która stanowi w art. 136 ust. 1, że w razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia określone ustawą, świadczenia należne jej do dnia śmierci

wypłaca się małżonkowi, dzieciom, z którymi prowadziła wspólne gospodarstwo domowe, a w razie ich braku - małżonkowi i dzieciom, z którymi osoba ta nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego, a w razie ich braku - innym członkom rodziny uprawnionym do renty rodzinnej lub na których utrzymaniu pozostawała ta osoba; a ponadto w ust. 2, że osoby wymienione w ust. 1 mają prawo do udziału w dalszym prowadzeniu postępowania o świadczenia, nieukończonego wskutek śmierci osoby, która o te świadczenia wystąpiła.

O ile zatem w poprzednim stanie prawnym nie było wątpliwości, że po pierwsze - ustawa określała szczególne następstwo prawne po osobie, która zgłosiła wniosek o jednorazowe odszkodowanie, a następnie zmarła przed ukończeniem postępowania, po drugie - przewidywała prawo następców prawnych tej osoby do udziału w dalszym postępowaniu w tej sprawie, o tyle w obecnym stanie prawnym, w którym ustawa wypadkowa nie odsyła do odpowiedniego stosowania ustawy systemowej, obie te kwestie mogą być sporne.

Należy jednak podkreślić, że prawo do jednorazowego odszkodowania jest prawem majątkowym, które nie wygasa w razie śmierci uprawnionego do jednorazowego odszkodowania (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 1978 r., V PZP 4/78, OSNCP 1978 nr 10, poz. 173, wpisana do księgi zasad prawnych), lecz przechodzi po jego śmierci na inne osoby (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 1968 r., III PZP 59/68, OSNCP 1969, poz. 84, wpisana do księgi zasad prawnych). Powstaje w związku z tym problem, czy przysługujące uprawnionemu członkowi rodziny i przez niego niepobrane na skutek śmierci jednorazowe odszkodowanie pieniężne przewidziane w art. 12 ustawy wypadkowej należy do spadku po nim, jak uważa Sąd drugiej instancji, lub przechodzi wyłącznie na innych członków rodziny pracownika, który zmarł w wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, o ile spełniali w dniu śmierci pracownika przesłanki określone w art. 12 ust. 2 ustawy. Należy przyjąć, że skoro przepis art. 12 ust. 2 ustawy wypadkowej nie reguluje przejścia prawa do jednorazowego odszkodowania na oznaczone osoby (nie określa sukcesji tego prawa), a ustawa ta nie odsyła do odpowiedniego stosowania ustawy systemowej, której art. 136 określa takie szczególne następstwo prawne, to biorąc także pod rozwagę charakter prawa do jednorazowego odszkodowania, jako prawa majątkowego niezwiązanego ściśle z osobą zmarłego uprawnionego do jednorazowego odszkodowania oraz funkcję tego prawa, jaką jest wyrównanie swoistej szkody, której doznała rodzina wskutek śmierci ubezpieczonego

członka tej rodziny, należy podzielić pogląd Sądu drugiej instancji, że po uprawnionym do odszkodowania małżonku zmarłej w jego miejsce - zgodnie z art. 922 § 1 k.c. - wstąpił syn zmarłego Piotr G. W konsekwencji należy przyjąć, że prawo do jednorazowego odszkodowania pieniężnego z tytułu wypadku przy pracy wchodzi do spadku po uprawnionym - na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy wypadkowej - członku rodziny pracownika, który zmarł wskutek wypadku przy pracy.

Nie jest trafny zarzut naruszenia zaskarżonym wyrokiem przepisu art. 190 ust. 3 Konstytucji RP. Jest bezsporne, że stan prawny w zakresie podmiotów obowiązanych do ponoszenia odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych uległ zmianie w następstwie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 kwietnia 2002 r., P 5/01, w którym Trybunał stwierdził, że art. 32 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w części, w której ogranicza odpowiedzialność Zakładu Ubezpieczeń Społecznych tylko do pracowników nieuspołecznionych zakładów pracy i członków ich rodzin, jest niezgodny z art. 2 oraz art. 32 Konstytucji. Zgodnie z art. 190 ust. 3 Konstytucji utrata mocy obowiązującej aktu normatywnego (przepisu prawa) następuje z dniem ogłoszenia orzeczenia. W konsekwencji od daty ogłoszenia orzeczenia Trybunału ZUS ponosi odpowiedzialność z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych zaistniałych po tej dacie niezależnie od „typu” pracodawcy (zakładu pracy).

W postanowieniu z dnia 7 grudnia 2000 r., III ZP 27/00 (OSNAPiUS 2001 nr 23, poz. 331); podobnie w uchwale z dnia 23 stycznia 2001 r., III ZP 30/00 (OSNAPiUS 2001 nr 23, poz. 685), Sąd Najwyższy, po rozważeniu różnych możliwych interpretacji, jakie stwarza nieprecyzyjny przepis art. 190 Konstytucji w zakresie skutków orzeczenia Trybunału doszedł do przekonania, że najbardziej właściwa jest interpretacja, według której, przy przyjęciu, że akt normatywny (przepis) traci moc obowiązującą jedynie na przyszłość, a więc (*a contrario*) jego moc obowiązująca rozciąga się na stany faktyczne powstałe przed ogłoszeniem orzeczenia trybunalskiego - z uwagi na zawarte w tym orzeczeniu autorytatywne (wiążące) stwierdzenie, że akt ten pozostaje w sprzeczności z aktem prawnym wyższego rzędu, nie powinien on być przez sądy stosowany do określonego stanu faktycznego. Innymi słowy - stwierdził Sąd Najwyższy w powołanych orzeczeniach - do momentu ogłoszenia orzeczenia Trybunału dany akt normatywny (jego przepis) obowiązuje, ale nie może być w konkretnych sprawach przez sąd stosowany, w szczególności jeżeli sąd rozstrzyga

sprawę, w której chodzi o roszczenia powstałe przed utratą mocy obowiązującej aktu normatywnego, z którego są one wywodzone, albo które na jego podstawie są zaprzeczane.

Podzielając wymienione stanowisko i odnosząc je do spraw o jednorazowe odszkodowanie należne od uspołecznionych zakładów pracy z tytułu wypadków przy pracy (chorób zawodowych), w których roszczenie stało się wymagalne w okresie przed ogłoszeniem orzeczenia Trybunału, prawidłowo Sąd drugiej instancji obowiązkiem wypłaty odszkodowania obciążył ZUS.

Biorąc powyższe pod rozwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====